

УДК 338.512

Горбач О.Д.

науково-дослідний центр «Волинська агропромислова продуктивність»

СОБІВАРТІСТЬ ХЛІБА ПРОСТОЇ РЕЦЕПТУРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЛАНУВАННЯ В ХЛІБОПЕКАРСЬКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Висвітлені всі статті витрат щодо формування оптово-відпускної ціни на хліб простої рецептури, загального вжитку.

Ключові слова: собівартість, рентабельність, хлібопекарська галузь.

Горбач О.Д.

СТОИМОСТЬ ХЛЕБА ПРОСТОЙ РЕЦЕПТЫ И ЕГО ОСОБЕННОСТИ ПЛАНИРОВАНИЯ В ХЛЕБОБУЛОЧНОЙ ИНДУСТРИИ

Освещены все статьи затрат относительно формирования оптово-отпускной цены на хлеб простой рецептуры, общего потребления.

Ключевые слова: себестоимость, рентабельность, хлебопекарная отрасль.

Horbach O.D.

THE COST OF A SIMPLE BREAD RECIPES AND FEATURES ITS PLANNING IN THE BREAD AND BAKERY INDUSTRY

All articles of expense are lighted up in relation to forming wholesale-vacation prices on bread of the simple compounding, general consumption. There listed expences: main salary, additional salary, expences on social events, calculating the cost of maintenance and operation of equipment, general manufacturing expences, administratively expences, raw and materials, fuel and energy for technological purposes, etc. Expenses for certain items costing bread simple recipe will be determined as follows: standard calculation of direct costs manufacturing products, distribution of indirect expenses to the cost of individual items.

Key words: costs, profitability, bakery industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Хлібопекарська галузь – одна з провідних у харчовій і переробній промисловості, формує значний за обсягами ринок. Не можна не зауважити, що хліб, а особливо хліб простої рецептури, це повсякденний раціон кожного громадянина нашої країни. За результатами моніторингу середніх роздрібних цін на продукти харчування відбулося суттєве прискорення зростання цін на хліб і хлібопродукти (до 2,7%). Це зростання характеризується рівнем інфляції, який формується під впливом монетарних умов. До них відносяться і адміністративне регулювання цін, короткострокові цінові шоки, як наприклад шок пропозиції (особливо виражене у сільському господарстві), яке напряду впливає на ціну зернових культур, шок енергоносіїв [1].

Ціна – це грошовий вираз вартості товару, який відображає рівень суспільно-необхідних витрат праці. Цінова політика підприємства – це комплекс заходів, що пов'язані з формуванням оптово-відпускної ціни товару. Від складової оптово-відпускної ціни на товар, в даному випадку хліб простої рецептури, залежить прибуток підприємства. Прибуток складає собою не тільки головне джерело збільшення випуску продукції, та рентабельності хлібопекарських підприємств, але й в значній мірі зумовлює економію матеріальних та трудових ресурсів. Згідно розпорядження Волинської обласної адміністрації від 16 липня 2008 року №249 п. 1.3.2, про внесення змін до розпорядження першого заступника голови облдержадміністрації від 21 вересня 2007 року № 371 – рентабельність простої рецептури хліба вагою більш як 500 грамів з борошна пшеничного вищого, першого і другого ґатунку та їх суміші, борошна житнього та суміші борошна пшеничного та житнього простої рецептури (борошно, дріжджі, сіль, вода без додавання цукру, жиру, інших наповнювачів), а також хліба і хлібобулочних виробів для діабетиків в розмірі п'яти відсотків, що говорить про важливість цих продуктів у суспільстві [2].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми розвитку хлібопекарства України успішно вирішували у своїх працях Л. Баранівська, О. Васильченко, Є. Єрмаков, В. Макаренко, С. Петруха, П. Саблук та ін.

Цілі статті. З метою визначення витрат і пошуку резервів зниження собівартості продукції на підприємствах хлібопекарської промисловості необхідним є вивчення системного підходу до визначення нормативної собівартості за економічними показниками при формуванні оптово-відпускної ціни на хліб простої рецептури загального вжитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Формування нормативних систем можливе насамперед шляхом дослідження всіх чинників, які впливають на ефективність та прибуток виробництва. Виробнича собівартість продукції складається з прямих витрат і загальновиробничих витрат. Витрати, пов'язані з виробництвом продукції хлібопекарської промисловості (робіт, послуг) групуються за статтями калькуляції, а саме:

- сировина і матеріали;
- паливо й електроенергія на технологічні цілі;
- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- відрахування на соціальні заходи;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- загальновиробничі витрати;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут.

До статті калькуляції “Сировина та матеріали” включається вартість сировини та основних матеріалів, які входять до складу продукції (хліба простої рецептури), утворюючи її основу і є необхідним компонентом при його виробництві. Допоміжні матеріали, що використовуються при виготовленні продукції та для сприяння у виробничому процесі і пакування продукції (якщо пакування відповідно до встановленого технологічного процесу проводиться у процесі виробництва продукції (цехах) до здавання її на склад готової продукції).

У хлібопекарській промисловості основним видом сировини є борошно, що використовується на виробництво хлібобулочних виробів. Рецептурою на хліб загального вжитку крім борошна вищого та першого ґатунку передбачено дріжджі хлібопекарські пресовані і сіль.

Сировина і матеріали – це частина засобів виробництва, які один раз беруть участь у процесі виробництва і повністю переносять свою вартість на новостворений продукт.

До допоміжних матеріалів належать пакувальні матеріали (пакувальний папір, етикетка, коробка, шпагат, поліетиленові плівки, пакети тощо). Витрати на пакування виробів включаються безпосередньо у виробничу собівартість, якщо готові вироби пакуються на виробництві.

В калькуляційних статтях зі складу статті “Сировина і матеріали” виділяють окремі рядки “Борошно”, “Інші основні матеріали”, “Допоміжні матеріали”.

Для визначення кількості і вартості основних і допоміжних матеріалів, необхідних для виробництва передбаченої планом продукції, складається розрахунок. Вихідними даними для якого слугують: виробнича програма в установленому асортименті та розфасовці; розрахункові норми виходу готової продукції; розрахункові, встановлені рецептурою, норми витрат основних і допоміжних матеріалів на одиницю продукції; договірні ціни на сировину і матеріали; транспортно-заготівельні витрати на сировину і матеріали.

В розрахунку показується: виробіток за планом, норма виходу виробу, норми витрат основних та допоміжних матеріалів.

Потреба борошна на хліб простої рецептури визначається за формулою:

$$П = \frac{B \times 100}{H} \quad (1)$$

де:

п – потреба в борошні, тонн;
в – виробіток за планом, тонн;
н – норма виходу за планом, %.

Витрати на сировину і матеріали вираховуються за їх первинною вартістю, що складається із загальної вартості, які сплачуються згідно із договором постачальнику, за відрахуванням непрямих податків (податок на додану вартість, акцизу), вартість ввізного мита, транспортно-заготівельних витрат (затрати на заготівлю матеріальних цінностей, оплату тарифу за завантажувально-розвантажувальні роботи і транспортування матеріальних цінностей усіма видами транспорту до місця використання).

До статті “Паливо й енергія на технологічні цілі” відносяться витрати на всі види палива й електроенергії (які отримані від сторонніх підприємств та організацій), що безпосередньо використовуються в процесі виробництва хліба. Планова потреба в паливі визначається, виходячи із норм витрат умовного палива на 1 тону продукції, коефіцієнту переведення умовного палива в натуральне, вартості окремих видів палива.

$$ПППі = \frac{НВУПі \times Ці}{Кі} \quad (2.1)$$

Витрати палива й електроенергії на опалення виробничих приміщень, внутрішнє і зовнішнє освітлення та інші господарські потреби відображаються у загальновиробничих і адміністративних витратах; витрати палива й енергії на транспортні роботи, пов’язані з обслуговуванням виробництва та приведення в дію устаткування, в загальновиробничих витратах та витратах на утримання й експлуатацію устаткування.

До статті “Основна заробітна плата” відносяться витрати на оплату праці виробничого персоналу зайнятих безпосередньо на виробництві даної продукції, відповідно до штатної чисельності працівників з розрахунку 1 тону продукції, у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок.

До статті “Додаткова заробітна плата” відносяться витрати на виплату виробничому персоналу підприємства, додаткової заробітної плати, нарахованої за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені законодавством, премії, пов’язані з виконанням виробничих завдань і функцій, що відносяться до собівартості продукції, виходячи з обсягу виробництва, переліку робочих місць і норм обслуговування, кошторисної ставки цих витрат, розрахованої на 1 тону цієї продукції.

“Відрахування на соціальні заходи” включаються нарахування на заробітну плату робітників, зайнятих виробництвом продукції, які включають відрахування: на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування; на соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності; на соціальне страхування на випадок безробіття; на соціальне страхування від нещасного випадку.

Відрахування здійснюються у розмірах, визначених законодавством, у відсотках до суми основної та додаткової заробітної плати. Загальна сума відрахувань приймається за даними підприємства у розмірі 37,1% [3].

“Розрахунок витрат на утримання та експлуатацію устаткування” – до даної статті відносяться витрати на утримання і експлуатацію виробничого обладнання, цехового транспорту та інструментів і пристроїв зі складу основних виробничих засобів – технічний нагляд, технічне обслуговування. Включаються витрати на проведення.

До статті “Загальновиробничі витрати” відносяться витрати на: управління виробництвом; включаються витрати на оплату праці і відрахування на соціальні заходи апарату; амортизація основних засобів; витрати на обслуговування виробничого персоналу (безпосередньо зайнятого на виробництві хліба), та інші витрати.

До адміністративних витрат належать такі загальногосподарські витрати, що спрямовані на обслуговування і управління підприємством. Адміністративні витрати визначаються за даними підприємства на основі складеного кошторису. Розподіл між видами продукції здійснюється пропорційно до суми основної заробітної плати робітників, зайнятих у виробництві відповідної продукції. За відсутністю даних підприємства, розмір

адміністративних витрат рекомендується приймати в розмірі 9-10% від виробничої собівартості.

Для визначення ефективності виробництва та реалізації продукції розраховують виробничу собівартість, повні витрати на виробництво продукції, планують величину очікуваного прибутку, виходячи із встановленої ціни. Сума всіх перерахованих вище статей витрат становить повні витрати на виробництво хліба простої рецептури [4].

Відпускна ціна продукції підприємства включає: виробничу собівартість, визначені адміністративні витрати, витрати на збут, норму прибутку. В даному випадку прибуток мінусовий, тому що хліб соціальний (простої рецептури), де підприємство покриває свої затрати іншими видами продукції, здоба тощо.

$$Ц = BC + Va + Vz + П \quad (3.1)$$

де:

Ц – ціна;

BC – виробнича собівартість продукції;

Va – адміністративні витрати;

Vz – витрати на збут;

П – сума прибутку. Сума прибутку визначається за формулою:

$$П = \frac{Px \times (BC + Va + Vz)}{100}$$

де:

P – рівень рентабельності, що планується підприємством або встановлюється законодавчо. Даний показник для хліба простої рецептури встановлюється на рівні законодавчо встановлених обмежень, тобто не більше 5%.

Таблиця 1

Основні ціноутворюючі статті (питома вага) у структурі собівартості хліба простої рецептури 1 тонни

Статті витрат	Планова 2011 р	
	Сума, грн.	Питома вага %
борошно	1443,76	39,8
Інші основні матеріали	84,58	20,33
Транспортно-заготівельні витрати	136,41	3,76
Всього витрат на сировину	1664,75	
Паливо на технологічні цілі	331,25	9,13
Електроенергія на технологічні цілі	38,68	1,07
Основна заробітна плата	168,56	4,65
Додаткова заробітна плата	100,07	2,76
соціальні нарахування		
Загально-виробничі витрати	547,92	15,11
Виробнича собівартість	2951,83	
Адміністративні витрати	282,00	7,77
Витрати на збут	393,38	10,84
Повна собівартість	3627,21	
Прибуток	-85,54	
Оптова ціна	3541,67	
ПДВ	708,33	
Оптово-відпускна ціна	4250,00	

Висновки. Таким чином у розрахунок планових калькуляцій на хліб простої рецептури повинні включатися витрати які безпосередньо пов'язані з його виробництвом на підприємстві. Відповідно, витрати за окремими статтями калькуляції на хліб простої рецептури визначатимуться в такому порядку: нормативний розрахунок прямих витрат на виготовлення виробів; розподіл непрямих витрат на собівартість окремих виробів.

Список використаних джерел:

1. Вся правда про хліб / В. Макаренко//Агро Перспектива. – 2007 №6
2. Розпорядження Волинської обласної державної адміністрації від 16 липня 2008 року № 249 “Про внесення змін до розпорядження першого заступника голови облдержадміністрації від 21 вересня 2007 року №371.
3. Закон від 16.07.0999 року №996 – XIV “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.
4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у хлібопекарській промисловості.

Рецензент: д.е.н., доцент Різник Н.С.